

ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ КРАЇН: ГЛОБАЛЬНИЙ ВИМІР

Сучасний розвиток країн світу характеризується абсолютно новими тенденціями, важелями управління, механізмами міждержавної співпраці. В умовах глобалізації економіки наростає актуальність четвертої хвилі революції, основою якої є інноваційна діяльність у різних галузях і функціональних сферах. Активізація інноваційної діяльності суттєво сприяє загальному розвитку держави і визначає рівень інтегрованості країни у світовий інноваційний простір.

Для порівняння інноваційної активності країн на глобальному рівні розроблено низку показників та агрегованих індексів. При цьому, найбільш узагальнюючим, на нашу думку, доцільно вважати глобальний інноваційний індекс (ГІІ – The Global Innovation Index [1, 2]), який, з одного боку, характеризує інноваційний потенціал країни, а з іншого, – фактичну реалізацію цього потенціалу в практичній діяльності суб'єктів господарювання та країни в цілому. Вхідний субіндекс включає такі показники, як інституційне середовище, людський капітал і дослідження, інфраструктуру, ринковий досвід, бізнесовий досвід. Вихідний субіндекс характеризує отримані знання та технології (науково-практичні результати та результати творчої діяльності). Визначення даного індексу дозволяє приймати управлінські рішення щодо розвитку інноваційного потенціалу, формування конкурентних переваг, розширення своєї ніші в глобальному масштабі, а також виявлення слабких місць в інноваційній діяльності та їх мінімізації. Аналіз глобального індексу інновацій у порівнянні з країнами світу дозволяє виявити лідерів за даним показником у цілому, а також за окремими його складовими, і на цій основі запозичити закордонний досвід у найпрогресивніших інноваторів.

Постійне дослідження тенденцій зміни глобального індексу інновацій дозволяє реагувати на виклики зовнішнього середовища, підвищувати ефективність урядових програм у напрямку стимулювання інновацій, уникати кризових явищ на різних ієрархічних управлінських рівнях. Протягом останніх років лідируючі позиції в рейтингу за інтегральним показником ГІІ займає Швейцарія зі значенням 67,69 [1, 2].

У десятку лідерів за глобальним інноваційним індексом входять Швеція, Великобританія, США, Фінляндія, Сінгапур, Ірландія, Данія, Нідерланди, Німеччина. При цьому, Німеччина за останні п'ять років суттєво піднялась у рейтингу – із 15 позиції до 9. Суттєве зростання глобального інноваційного індексу спостерігається відбулося для Японії (із 21 позиції до 14), Ісландії (із 19 позиції до 13), Південної Кореї (із 16 позиції до 11), Франції (із 22 позиції до 15). У той же час, знизились показники для Австралії (із 17 позиції до 23), Норвегії (із 14 позиції до 19), Бельгії (із 23 позиції до 27).

Глобальний індекс інновацій України протягом останніх п'яти років підвищився із 35,8 у 2013 р. до 37,62 у 2017 р., що дозволило країні піднятися відповідно із 71 місця в рейтингу країн до 50 місця.

Вищі показники мають значення вхідного глобального індексу інновацій, який характеризує інноваційний потенціал країни. У 2013 р. середнє значення цього під індексу становило 38, що забезпечило ранг у рейтингу країн світу 80, а у 2017 р. цей під індекс становив 41, а ранг – 73. Серед п'яти складових цього субіндексу найнижчий ранг має інституційне середовище – 101 місце у 2017 р., найнижчим цей показник був у 2013 р. – 51,4 (ранг 105). Такі значення підкреслюють недосконалість інституціонального управління, слабким розвитком державних інститутів, незбалансованістю їх розвитку, слабкою довірою до їх діяльності, незрозумілістю виконуваних функцій. Порівняно високими є значення такої складової, як людський капітал і дослідження – 39,6 (41 місце в рейтингу). Найвищим це значення було у 2015 р. – 40,4 (36 місце). Населення України має високий рівень освіти та інтелектуальний рівень, втім, у зв'язку із низькою мотивацією відбувається міграція («відтік мізків», «відтік людського капіталу»), що не дозволяє Україні зайняти лідируючі позиції на ринку інновацій і в рейтингу показників людського капіталу та інтелектуальних досліджень. Низькими є значення показників розвитку інфраструктури – 39,3 (90 місце), зокрема за якістю доріг Україна займає 134 місце серед 144 країн світу. За ринковим і бізнесовим досвідом місце України становить відповідно 81 і 51 у 2017 р. При цьому, протягом 2013–2016 рр. ранги цих показників знаходились майже на одному місці.

Вихідний субіндекс глобального індексу інновацій підвищився і становив у 2017 р. 34 і забезпечив 41 місце України в рейтингу країн світу, тоді як у 2013 р. цей показник становив 34, а місце в рейтингу становило 63. Отримані знання та технології (науково-практичні результати) були оцінені у значення 32,8, що забезпечило 32 місце в рейтингу, тоді як у 2013 р. значення 32 забезпечило 45 місце в рейтингу. У 2014 р. 32 місце в рейтингу Україна посідала зі значенням 38,2. Тобто, протягом останніх років спостерігається несуттєве зниження загального індексу науково-практичних результатів інноваційної діяльності країн світу, при цьому, потенціал реалізації інновацій залишається на рівні, нижче середнього. За результатами творчої діяльності спостерігається суттєвий рух угору в рейтингу – із 81 місця у 2013 р. зі значенням 35,3 до 49 місця зі значенням 35,6.

Таким чином, Україна має значний інноваційний потенціал, однак використовує його не повністю. Суттєві перспективи розвитку має потенціал людського капіталу, для його реалізації необхідна відповідна мотивація, а також розвиток інститутів. Необхідно звернути значну увагу на формування відповідної інфраструктури, ринкового та бізнес середовища.

Список використаних джерел

1. Global Innovation Index 2016 / ed. S. Dutta, INSEAD. – The Business School of The World, 2016. – 451 p. [Electronic resource] – access mode: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2016.pdf.
2. Global Innovation Index 2017 / ed. S. Dutta, INSEAD. – The Business School of The World, 2017. – 463 p. [Electronic resource] – access mode: <https://www.globalinnovationindex.org>.